

การศึกษากลวิธีการแปลคำบอกชื่อสถานีรถไฟฟ้าในกรุงเทพมหานครจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน

TRANSLATION STRATEGIES OF METRO STATION NAMES IN BANGKOK FROM THAI INTO CHINESE

ประภัสสร นิกอร์สวัสดิ์¹

PRAPATSORN NIKORNSAWAT

School of Creative Educational Management, Panyapiwat Institute of Management

E-mail: Prapatsornnik@pim.ac.th

กนกพร นุ่มทอง²

KANOKPORN NUMTONG

Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University

E-mail: kanokporn.n@ku.th

Received: 10 April 2024 / Revised: 17 June 2024 / Accepted: 19 June 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักการและกลวิธีการแปลชื่อสถานีรถไฟฟ้าเฉพาะระบบขนส่งทางรางในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน โดยเก็บข้อมูลรายชื่อสถานีที่มีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน จากรถไฟฟ้าระบบรางทั้ง 4 ประเภท ประกอบด้วยรถไฟฟ้าบีทีเอส (BTS) รถไฟฟ้ามหานคร หรือรถไฟฟ้าเอ็มอาร์ที (MRT) รถไฟฟ้าเชื่อมสนามบินสุวรรณภูมิ หรือแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ (ARL) และรถไฟฟ้าชานเมือง (SRT) โดยนำรายชื่อสถานีที่ปรากฏในแอปพลิเคชัน “รถไฟฟ้ากรุงเทพมหานคร” จำนวน 132 รายชื่อ (ไม่นับสถานีร่วมที่ใช้ชื่อซ้ำ) มาศึกษาและวิเคราะห์หลักการและกลวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้กลวิธีการแปลทั้งหมด 4 กลวิธี ประกอบด้วย (1) การทับศัพท์ จำนวน 100 สถานี คิดเป็นร้อยละ 75.76 (2) การแปลความหมาย จำนวน 15 สถานี คิดเป็นร้อยละ 11.36 แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ 2.1) การแปลแบบเทียบเคียงความหมาย จำนวน 9 สถานี 2.2) การแปลความหมายแบบตรงตัวอักษร จำนวน 6 สถานี (3) การแปลแบบผสม จำนวน 14 สถานี คิดเป็นร้อยละ 10.61 สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ 3.1) การแปลผสมระหว่างการทับศัพท์ของคำที่มีการแปลจนเป็นที่รู้จักและยอมรับร่วมกับคำนามจำแนกประเภท จำนวน 4 สถานี 3.2) การแปลผสมระหว่างการทับศัพท์คำที่แปลยากหรือแปลความหมายแล้วไม่สามารถสื่อถึงชื่อสถานีได้ร่วมกับการแปลคำนามจำแนกประเภท จำนวน 3 สถานี 3.3) การแปลผสมระหว่างการทับศัพท์ร่วมกับตัวเลข จำนวน 7 สถานี (4) การตั้งชื่อใหม่ จำนวน 3 สถานี คิดเป็นร้อยละ 2.27 โดยกลวิธีการแปลแบบทับศัพท์เป็นกลวิธีที่มีสัดส่วนมากที่สุดสำหรับการแปลชื่อสถานีรถไฟฟ้าซึ่งเป็นการแปลชื่อสถานียุคใหม่ ยังคงนิยมใช้กลวิธีการทับศัพท์ เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายและสามารถรักษาลักษณะทางเสียงของชื่อสถานีในภาษาต้นฉบับได้

คำสำคัญ: กลวิธีการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน, การแปลชื่อเฉพาะภาษาไทยเป็นภาษาจีน, ชื่อสถานีรถไฟฟ้า, แอปพลิเคชัน “รถไฟฟ้ากรุงเทพมหานคร”

ABSTRACT

This research article aims to study and analyze the principles and strategies for translating the names of mass transit stations, specifically rail systems, in Bangkok and its metropolitan area from Thai into Chinese. The data collection involved station names translated from Thai to Chinese from four types of rail systems, including the BTS (Skytrain), MRT (Metro), ARL (Airport Rail Link), and SRT (State Railway of Thailand). A total of 132 station names (excluding duplicate names) appearing in the "Bangkok Metropolitan Train" application were studied and analyzed for translation principles and strategies from Thai to Chinese. The results revealed the use of four translation strategies as follows: (1) Transcription for 100 stations, accounting for 75.76%; (2) Meaning-based translation for 15 stations, accounting for 11.36%, which can be divided into two types: 2.1) Meaning Translation for 9 stations, and 2.2) Literal Meaning Translation for 6 stations; (3) Hybrid translation (half transcription and half meaning-based translation) for 14 stations, accounting for 10.61%, which can be divided into three types: 3.1) Mixed Transliteration of well-known and accepted terms with classifiers for 4 stations, 3.2) Mixed Transliteration of difficult-to-translate terms or terms that lose meaning if translated with classifiers for 3 stations, and 3.3) Mixed Transliteration with numbers for 7 stations; and (4) Renaming for 3 stations, accounting for 2.27%. Transliteration was found to be the most commonly used strategy for translating the names of modern mass transit stations, as it is a simple method that can maintain the phonetic symbol of the station name in the source language.

KEYWORDS: Translation Strategies from Thai to Chinese, Translating Proper Name from Thai to Chinese, Rapid Transit Stations Names, "Bangkok Metro" Application

บทนำ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน กำหนดความหมายของ วิสามานยนาม (proper noun) ว่าเป็น คำนามที่เป็นชื่อเฉพาะ (proper name) ตั้งขึ้นสำหรับเรียกบุคคล สัตว์ สิ่งของ และสถานที่ เพื่อให้รู้ชัดว่าเป็นใครหรืออะไร (ราชบัณฑิตยสถาน. 2556 : 1126) คำบอกชื่อ จึงเป็นคำที่จะช่วยระบุถึงบุคคล สถานที่ หรือ สิ่งของที่ผู้ส่งสาร และผู้รับสารมีประสบการณ์ร่วมกันเพื่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนขึ้นในระหว่างการสื่อสาร

ชื่อสถานีรถไฟฟ้าเป็นคำวิสามานยนามที่ใช้ระบุสถานที่ ส่วนใหญ่มักถูกกำหนดขึ้นโดยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพื้นที่ที่ตั้งของสถานีหรือพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถจดจำและระบุพิกัดของสถานีได้อย่างง่ายดาย การใช้ชื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงข้อมูลทางภูมิศาสตร์ สถานีที่สำคัญ หรือสถานที่ท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับสถานีนั่น ๆ ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้ใช้บริการสามารถระบุและจดจำสถานีได้ง่ายขึ้น แต่ยังมีส่วนสำคัญในการสื่อสารขณะใช้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับพื้นที่

การทับศัพท์ หมายถึง การเขียนคำของภาษาหนึ่งด้วยตัวอักษรของอีกภาษาหนึ่งโดยวิธีการถ่ายเสียง (ราชบัณฑิตยสถาน. 2556 : 561) โดยปัจจุบันมีการใช้วิธีการทับศัพท์ในชื่อสถานีรถไฟฟ้าระบบขนส่งทางรางของกรุงเทพฯ และบริเวณที่เป็นภาษาอังกฤษจากหน่วยงานของทางรถไฟฟ้าในระบบต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในทุกสถานี และเพื่อตอบรับความหลากหลายทางภาษา นอกจากนี้ยังมีการเริ่มใช้ภาษาจีนควบคู่ไปกับภาษาไทยและภาษาอังกฤษบนป้ายชื่อสถานีรถไฟฟ้าจำนวน 8

สถานี บนเส้นทางเดินรถของรถไฟฟ้าเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (Suvarnabhumi Airport Rail Link) หรือ แอร์พอร์ต เรล ลิงก์ (Airport Rail Link: ARL) จากทั้งหมด 4 ระบบการขนส่งทางรางที่มีอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล (BTS¹ MRT² SRT³ และ ARL⁴) เพื่อสื่อสารและอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวชาวจีนซึ่งถือเป็นนักท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 25 สิงหาคม 2566 : ออนไลน์)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการใช้ภาษาจีนทับศัพท์ในคำวิสามานยนามที่ใช้ระบุสถานที่ในประเทศไทยจะมีมาเป็นเวลาช้านานและได้รับการยอมรับในวงกว้าง โดยชื่อสถานที่ส่วนใหญ่มักปรากฏในรูปแบบการถ่ายเสียงจากภาษาจีนในถิ่นใต้ เพื่อใช้สื่อสารกันในกลุ่มชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย จึงเป็นที่น่าสนใจว่าการกลวิธีการแปลงชื่อสถานีรถไฟฟ้าจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนซึ่งเป็นการแปลคำบอกชื่อในปัจจุบันจะมีกลวิธีการแปลและรูปแบบในการใช้คำทับศัพท์แบบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และเนื่องจากการแปลงชื่อสถานีรถไฟฟ้าจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนที่ดำเนินการโดยหน่วยงานหลักของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในปัจจุบัน ยังคงจำกัดเพียงเส้นทางเดินรถของรถไฟฟ้าเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิของระบบรถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ (Airport Rail Link: ARL) เท่านั้น ผู้วิจัยจึงต้องเลือกศึกษาวิธีการแปลงชื่อสถานีรถไฟฟ้าจากแอปพลิเคชัน “รถไฟฟ้ากรุงเทพมหานคร” ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันที่พัฒนาโดยหน่วยงานส่วนบุคคลที่มีการแปลงชื่อสถานีรถไฟฟ้าระบบขนส่งทางรางจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน ครบทั้ง 4 ระบบขนส่ง แต่ไม่ใช้การแปลและการใช้อย่างเป็นทางการจากหน่วยงานเจ้าของรถไฟฟ้า การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักการเลือกกลวิธีการแปลงชื่อสถานีรถไฟฟ้าจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน เพื่อแสดงให้เห็นถึงพลวัตของภาษาจีนในประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาและวิเคราะห์หลักการและกลวิธีการแปลงชื่อสถานีรถไฟฟ้าเฉพาะระบบขนส่งทางรางในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทความวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาและวิเคราะห์หลักการกลวิธีในการแปลงชื่อสถานีรถไฟฟ้าจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน แต่เนื่องจากยังไม่พบการศึกษาการแปลงชื่อสถานีรถไฟฟ้าจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการศึกษาจากแนวคิดที่ใกล้เคียงกันเป็นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ แนวคิด ทฤษฎีการแปลคำวิสามานยนาม การแปลคำวิสามานยนามประเภทสถานที่จากภาษาไทยเป็นภาษาจีนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

¹ รถไฟฟ้าบีทีเอส (BTS Sky Train: BTS) บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

² รถไฟฟ้ามหานคร หรือรถไฟฟ้าเอ็มอาร์ที (Metropolitan Rapid Transit: MRT) บริษัท ทางด่วนและรถไฟฟ้ากรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

³ รถไฟฟ้าชานเมือง (สายสีแดง) (The S.R.T. Red Line Mass Transit System: SRT) บริษัท รถไฟฟ้า ร.ฟ.ท. จำกัด

⁴ รถไฟฟ้าเชื่อมสนามบินสุวรรณภูมิ หรือ แอร์พอร์ต เรล ลิงก์ (Airport Rail Link: ARL) บริษัท เอเชีย เอรา วัน จำกัด

แนวคิด ทฤษฎีการแปลคำวิสามานยนาม

Newmark (1988 : 214-216) ได้ทำการจำแนกประเภทชื่อเฉพาะออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ ชื่อคน (people's name) ชื่อสิ่งของ (name of object) และชื่อสถานที่ (geographical terms) โดย Newmark ได้กล่าวถึงการแปลชื่อเฉพาะที่เกี่ยวกับสถานที่ว่า “ผู้แปลมีความจำเป็นต้องสืบค้นข้อมูลของชื่อเฉพาะที่ไม่รู้จักก่อน หากพบว่าชื่อนั้นมีผู้แปลไว้ก่อนแล้วและเป็นที่ยอมรับหรือใช้ทั่วไปในภาษาฉบับแปล ก็ให้ใช้ชื่อนั้นต่อไป โดยไม่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนไปใช้แบบอื่น แต่หากมีความเป็นไปได้ที่ผู้อ่านไม่รู้จักชื่อเฉพาะดังกล่าว ควรพิจารณาเพิ่มคำจำแนกประเภท (classifier) เพื่อให้มีความชัดเจนขึ้น เช่น เมือง ภูเขา แม่น้ำ เป็นต้น” ซึ่งแนวคิดข้างต้นสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุพรรณิ ปันมณี (2546 : 310-311) ที่กล่าวไว้ว่า “การแปลสิ่งที่ไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาฉบับแปลโดยวิธีการใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ (loan word) ถ้าเป็นคำยืมประเภท borrowed word ที่เป็นที่เข้าใจกันของผู้อ่านในภาษาฉบับแปล ผู้แปลสามารถใช้ได้เท่า ๆ กับคำนั้น แต่หากเป็นคำยืมประเภท loan word ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักในภาษาฉบับแปล ซึ่งอาจเป็นชื่อเฉพาะของบุคคล สถานที่ ผู้แปลควรใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ประกอบกับคำจำแนกประเภท เพื่อสร้างความหมายที่ชัดเจนขึ้นเข้าไปในภาษาฉบับแปล”

จากแนวคิดข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ชื่อเฉพาะเป็นชื่อที่มีความหมายชัดเจนเพื่อระบุเฉพาะเจาะจงลงไปบุคคล สิ่งของ หรือสถานที่ที่กล่าวถึง วิธีการที่คงไว้ซึ่งความหมายเดิมของชื่อเฉพาะและทำให้เราได้สิ่งที่ใกล้เคียงกับภาษาต้นฉบับมากที่สุดคือ การแปลด้วยวิธีการทับศัพท์ แต่ถึงแม้ว่าการแปลชื่อเฉพาะจะนิยมใช้วิธีทับศัพท์มากกว่า แต่ก็อาจไม่ได้หมายความว่าจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุด เนื่องจากบางครั้งคำเฉพาะที่ยังไม่เป็นที่รู้จักในภาษาฉบับแปล อาจจะต้องพึ่งพาการแปลความหมายประกอบกับการทับศัพท์เพื่อให้ได้ผลในการสื่อสารที่ดีกว่า

การแปลคำวิสามานยนามเกี่ยวกับสถานที่จากภาษาไทยเป็นภาษาจีน

ก่อกศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ (2553 : 14-15) ได้จำแนกวิธีการแปลคำนามที่เป็นคำวิสามานยนาม หรือชื่อเฉพาะจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน ไว้ 4 ประเภท ได้แก่ (1) การแปลทับศัพท์ที่มีความหมายในคำแปล แต่ไม่เกี่ยวข้องกับความหมายในภาษาไทย (2) การแปลแบบเอาความหมาย (3) การแปลประเภททับศัพท์ ซึ่งไม่มีความหมายในภาษาจีน (4) ประเภทการตั้งชื่อใหม่ตามลักษณะพิเศษของสถานที่นั้น ๆ ซึ่งการแปลทับศัพท์ในอดีตส่วนใหญ่แปลจากสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋ว หากเป็นที่คุ้นเคยของผู้ใช้งานแล้วก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนวิธีการแปลให้เป็นอย่างอื่น” ซึ่งสอดคล้องกับ กนกพร นุ่มทอง (2554 : 34-36) ได้กล่าวถึงข้อควรระวังในการแปลชื่อเฉพาะจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนในตำราแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนว่า “ต้องแปลให้ตรงกับธรรมเนียมปฏิบัติที่มีมา หากจำเป็นต้องคิดคำแปลใหม่ขึ้น ต้องเลือกใช้อักษรให้เหมาะสม และมีความจำเป็นต้องสืบค้นข้อมูลให้แน่ชัดว่าชื่อเฉพาะที่ผู้แปลต้องการแปลมีใครเคยแปลไว้แล้วหรือไม่และแบ่งการแปลชื่อเฉพาะเป็นภาษาจีนไว้ 4 วิธี ดังนี้ (1) การทับศัพท์ (2) การแปลความหมาย (3) การผสมระหว่างการแปลความหมายและการทับศัพท์ (4) การตั้งชื่อใหม่”

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การแปลชื่อเฉพาะจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนต้องอาศัยวิธีการที่หลากหลายและการพิจารณาที่รอบคอบ รวมถึงการรักษารักรธรรมเนียมปฏิบัติและการสืบค้นข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสืบค้นเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจุบันการศึกษากลวิธีการแปลชื่อเฉพาะเกี่ยวกับสถานที่จากภาษาไทยเป็นภาษาจีน ค่อนข้างได้รับความนิยมสำหรับประเทศไทย ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การศึกษากลวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ แต่ยังไม่พบการศึกษากลวิธีการแปลชื่อเฉพาะของชื่อสถานีนรลไฟฟ้าซึ่งเกี่ยวข้องกับการคมนาคมขนส่ง โดยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนที่พบ มีดังนี้

สุพรรณา โต๊ะดอนทอง และจิราพร เนตรสมบัติผล (2562) ได้นำเสนอข้อมูลในงานวิจัยเรื่อง “กลวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวภาษาไทยในภาษาจีน: กรณีศึกษาหนังสือ 《畅游泰国》 Guide To Thailand” โดยนำเสนอผลการศึกษากลวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวภาษาไทยในภาษาจีน จากหนังสือ 《畅游泰国》 Guide To Thailand ทั้งหมด 142 รายชื่อ ประกอบไปด้วย 1. แบบถอดเสียง 2. เอาความหมาย 3. แบบผสม 4. ขยายความ 5. ตั้งชื่อใหม่ 6. กลวิธีแบบอื่น ๆ โดยกลวิธีการแปลที่พบมากที่สุดคือ กลวิธีการแปลแบบผสม เนื่องจากต้องการให้ผู้อ่านภาษาปลายทางตระหนักว่าสถานที่แปลเป็นสถานที่ประเภทใด

เพ็ญพรรณา ชัยธีระสุเวท และมณีนญา ศรีหิรัญ (2562) ได้นำเสนอข้อมูลงานวิจัยเรื่อง “ชื่อสถานที่ท่องเที่ยวล้าปาง: กลวิธีและข้อผิดพลาดที่พบในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน” โดยนำเสนอกลวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดล้าปางจำนวน 101 รายชื่อ มี 7 กลวิธีการแปล ประกอบด้วย 1. การแปลทับศัพท์ 2. การแปลเอาความ 3. การแปลกึ่งทับศัพท์กึ่งเอาความ 4. การเพิ่มคำ 5. การละคำ 6. การละคำและการเพิ่มคำ 7. การตั้งชื่อใหม่ โดยกลวิธีที่ใช้มากที่สุดคือการแปลกึ่งทับศัพท์กึ่งเอาความ เพื่อสื่อสารข้ามวัฒนธรรมกับผู้รับสารที่เป็นชาวจีนโดยตรง

ภูเทพ ประภากร (2565) ได้นำเสนอข้อมูลงานวิจัยเรื่อง “การศึกษากลวิธีการแปลชื่อสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่สามบุรี (ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี) เป็นภาษาจีน” โดยนำเสนอกลวิธีการแปลชื่อสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์จำนวนทั้งสิ้น 47 ชื่อ โดยผลการศึกษากลวิธีการแปลที่พบประกอบไปด้วย การแปลแบบผสมทั้งการถอดเสียงและความหมายทางกายภาพของสถานที่ และการแปลความหมาย โดยการแปลแบบผสมทั้งการถอดเสียงและความหมายเป็นกลวิธีที่มีอัตราการนำมาใช้มากกว่าการแปลความหมาย เพื่อให้ผู้อ่านสามารถถอดเสียงชื่อสถานที่แห่งนั้นใกล้เคียงกับชื่อภาษาไทยและเกิดความเข้าใจลักษณะทางกายภาพของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ได้

อภิญา จอมพิจิตร (2566) ได้นำเสนอข้อมูลงานวิจัยเรื่อง “การศึกษากลวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวไทยเป็นภาษาจีน” โดยนำเสนอ กลวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวไทยเป็นภาษาจีนจำนวน 645 รายชื่อ พบว่ากลวิธีการแปลมีทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ 1. ทับศัพท์ 2. การตั้งชื่อใหม่ 3. การแปลความหมาย 4. การแปลแบบผสมผสาน และทั้ง 4 รูปแบบกลวิธีการแปลดังกล่าวยังสามารถแบ่งได้อีก 19 วิธีย่อย โดยกลวิธีการแปลที่มีอัตราการนำมาใช้อันดับแรกคือ การแปลกึ่งทับศัพท์ กึ่งเอาความซึ่งจัดอยู่ในรูปแบบการแปลผสม เพื่อสามารถถ่ายทอดความหมายไปยังภาษาฉบับแปลให้มีใจความสมบูรณ์ได้

จะเห็นได้ว่า งานวิจัยทั้ง 4 ชิ้นที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการวิจัยที่นำเสนอเกี่ยวกับกลวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งศึกษาชื่อสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยเป็นหลัก โดยผลการศึกษากลวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวนั้น มีแนวโน้มการใช้กลวิธีการแปลในลำดับที่หนึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ กลวิธีการแปลแบบผสมระหว่างการทับเสียงและการแปลความหมายหรือนักวิจัยบางท่านเรียกว่า การแปลแบบกึ่งทับศัพท์และกึ่งเอาความ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสามารถถ่ายทอดทั้งเสียงและความหมายทางกายภาพไปยังฉบับแปลให้มี

ใจความสมบูรณ์ แต่จากผลการศึกษาข้างต้นก็ยังไม่สามารถบอกได้ว่า กลวิธีการแปลที่เป็นที่นิยมใช้ในการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เมื่อนำมาใช้กับชื่อเฉพาะของสถานที่ในบริบทอื่น ๆ อย่างชื่อนิรลไฟฟ้าซึ่งเกี่ยวข้องกับการคมนาคมขนส่ง จะเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ จึงเห็นได้ว่าการศึกษากลวิธีการแปลชื่อนิรลไฟฟ้าระบบรางในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล มีประเด็นที่ยังสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้อีก

วิธีดำเนินงานวิจัย

(1) ขอบเขตการวิจัย

1.1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษครั้งนี้มุ่งศึกษากลวิธีการแปลชื่อนิรลไฟฟ้าเฉพาะระบบขนส่งทางรางในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน

1.2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลการแปลชื่อนิรลไฟฟ้าเฉพาะระบบขนส่งทางรางในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน ทั้งสิ้น 4 ระบบขนส่ง จำนวนทั้งสิ้น 132 สถานี ไม่นับรวมสถานีที่มีชื่อซ้ำ (ข้อมูลที่ปรากฏในแอปพลิเคชัน ณ วันที่ 26 มิถุนายน 2566) อันประกอบด้วย (1) รถไฟฟ้าบีทีเอส (BTS Sky Train: BTS) จำนวน 62 สถานี (2) รถไฟฟ้ามหานคร หรือรถไฟฟ้าเอ็มอาร์ที (Metropolitan Rapid Transit: MRT) จำนวน 52 สถานี (3) รถไฟฟ้าชานเมืองสายสีแดง (The S.R.T. Red Line Mass Transit System: SRT) จำนวน 11 สถานี (4) รถไฟฟ้าเชื่อมสนามบินสุวรรณภูมิ หรือ แอร์พอร์ต เรล ลิงก์ (Airport Rail Link: ARL) จำนวน 7 สถานี จากแอปพลิเคชัน “รถไฟฟ้ากรุงเทพมหานคร” โดยวิธีการเลือกแอปพลิเคชันดังกล่าวมาศึกษา เป็นวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

(1) สืบเสาะเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการแปลชื่อสถานที่ โดยสืบค้นบทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ จากฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journals Online (ThaiJO)) พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลชื่อนิรลไฟฟ้าจาก แอปพลิเคชัน “รถไฟฟ้ากรุงเทพมหานคร” เพื่อให้ทราบแนวทางในการทำวิจัย

(2) กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินการ รวมถึงกำหนดขอบเขตของการวิจัย เพื่อระบุขอบเขตข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์

(3) ศึกษาวิธีการแปลชื่อเฉพาะ โดยนำแนวคิดทฤษฎีการแปลชื่อเฉพาะสถานที่ของ กนกพร นุ่มทอง (2554 : 34-36) มาเป็นแนวทางในการศึกษา อันประกอบด้วย กลวิธีการแปลแบบทับศัพท์ กลวิธีการแปลความหมาย กลวิธีการแปลแบบผสมระหว่างการแปลความหมายและการทับศัพท์ และการตั้งชื่อใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

(4) รวบรวมรายชื่อชื่อนิรลไฟฟ้าจากแอปพลิเคชัน “รถไฟฟ้ากรุงเทพมหานคร” และจัดทำตารางข้อมูล โดยแยกประเภทระบบรถไฟฟ้า และสายรถไฟฟ้า ตามเกณฑ์การแปลชื่อสถานที่อย่างเป็นระบบ

(5) ดำเนินการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์การแปลงชื่อเฉพาะตามแนวคิดของ กนกพร นุ่มทอง (2554 : 34-36) เป็นแนวทางในการศึกษา

(6) สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงวิเคราะห์ผลที่ได้จากข้อมูล

ผลการศึกษา

หลังจากการรวบรวมและศึกษากลวิธีในการแปลงชื่อสถานีรถไฟระบบขนส่งทางรางทั้ง 4 ระบบ ตามเกณฑ์การแปลงชื่อเฉพาะของ กนกพร นุ่มทอง ประกอบด้วย 1) กลวิธีในการแปลแบบทับศัพท์ 2) กลวิธีในการแปลความหมาย 3) กลวิธีในการแปลแบบผสมระหว่างการแปลความหมายและการทับศัพท์ 4) การตั้งชื่อใหม่ ในแอปพลิเคชัน “รถไฟฟ้ามหานคร” จำนวน 132 สถานี ผลการศึกษานี้แสดงผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) กลวิธีในการแปลแบบทับศัพท์

กลวิธีในการแปลแบบทับศัพท์เป็นกลวิธีที่มีความถี่ในการเลือกใช้มากที่สุดในการแปลงชื่อสถานีรถไฟในแอปพลิเคชัน “รถไฟฟ้ามหานคร” มีความถี่ในการใช้จำนวน 100 สถานี จาก 132 สถานี คิดเป็นร้อยละ 75.76 ของรายชื่อสถานีที่ศึกษาทั้งหมด การแปลแบบทับศัพท์เป็นการแปลที่พยายามรักษาการออกเสียงของชื่อสถานีในภาษาไทยให้ใกล้เคียงกับการออกเสียงในภาษาจีนมากที่สุด เป็นการแปลที่เน้นการจดจำเสียงและการออกเสียงของชื่อสถานีรถไฟ และไม่มีการเสริมหรือเพิ่มเติมคำจำแนกประเภทใด ๆ เพื่อบอกลักษณะทางกายภาพ ทำให้เกิดความสับสนในการสื่อสาร เช่น สถานีสยาม (暹罗 Xiān luó) สถานีเสนานิคม (社那尼空 Shè nā ní kōng) สถานีภาษีเจริญ (帕西乍伦 Pà xī zhà lún) สถานีรังสิต (兰实 Lán shí) และสถานีมักกะสัน (马卡萨 Mǎ kǎ sà) เป็นต้น

นอกจากนี้ในกลวิธีในการแปลแบบทับศัพท์ ยังพบประเด็นการเลือกใช้ตัวอักษรจีนที่ไม่เป็นเอกภาพในการแปลงชื่อสถานีที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “บาง” โดยชื่อสถานีที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “บาง” มีจำนวนทั้งสิ้น 19 สถานี พบว่ามีการทับศัพท์คำว่า “บาง” ในภาษาไทยด้วยอักษรจีนหลายรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ตัวอักษร ได้แก่ “曼” (màn) จำนวน 10 สถานี “挽” (wǎn) จำนวน 7 สถานี “庞” (páng) จำนวน 1 สถานี และ “班” (bān) จำนวน 1 สถานี เช่น สถานีบางหว้า (曼瓦 Mǎn wǎ) สถานีบางซื่อ (挽赐 Wǎn cì) สถานีบางไผ่ (庞海 Páng hǎi) และ สถานีบางแค (班卡 Bān kǎ)

(2) กลวิธีในการแปลความหมาย

กลวิธีในการแปลความหมายเป็นกลวิธีที่มีความถี่ในการเลือกใช้เป็นอันดับที่ 2 มีที่จำนวน 15 สถานี จาก 132 สถานี คิดเป็นร้อยละ 11.36 ของรายชื่อสถานีที่ศึกษาทั้งหมด การแปลความหมายแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การแปลแบบเทียบเคียงความหมาย จำนวน 9 สถานี และ 2) การแปลความหมายแบบตรงตัว จำนวน 6 สถานี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การแปลแบบเทียบเคียงความหมาย

การแปลแบบเทียบเคียงความหมาย เป็นการแปลที่พิจารณาถึงความหมายโดยรวมและบริบทของคำหรือชื่อสถานีในภาษาไทยแล้วแปลงเป็นคำหรือชื่อที่มีความหมายใกล้เคียงในภาษาจีน เป็นการเลือกคำในภาษาจีนที่มีความหมายตรงตัวและใกล้เคียงกับภาษาไทย เพื่อช่วยให้ความหมายของภาษาไทยสื่อถึงอย่างถูกต้องในภาษาจีน เช่น สถานีพิพิธภัณฑ์กองทัพอากาศ (空军博物馆 Kōngjūn bówùguǎn) สถานี

ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (泰国文化中心 Tàiguó wénhuà zhōngxīn) และสถานีกระทรวงสาธารณสุข (公共卫生部 Gōnggòng wèishēngbù) เป็นต้น

2.2 การแปลความหมายแบบตรงตัว

การแปลความหมายแบบตรงตัว เป็นการแปลที่เน้นการรักษาความหมายของคำหรือชื่อในภาษาไทยอย่างครบถ้วน แต่บางครั้งอาจจะไม่สามารถสื่อสารบริบททั้งหมดได้ เช่น สถานีสะพานควาย (水牛桥 Shuǐniú qiáo) สถานีสนามเป้า (打靶场 Dǎbǎ chǎng) สถานีอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ (胜利纪念碑 Shènglì jìniànbēi) เป็นต้น

(3) กลวิธีการแปลแบบผสมระหว่างความหมายและเสียง

กลวิธีการแปลแบบผสมมีความถี่ในการใช้จำนวน 14 สถานี คิดเป็นร้อยละ 10.61 เป็นกระบวนการแปลที่ผสมผสานระหว่างการทับศัพท์และการแปลความหมายแบบเทียบเคียงความหมาย กลวิธีการแปลแบบผสมช่วยให้คำแปลภาษาจีนมีความแม่นยำและครอบคลุมทั้งเสียงและความหมาย ดังตัวอย่าง สถานีโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช (普密蓬医院 Pǔmì péng yīyuàn) สถานีวัดเสมียนนารี (沙棉娜丽寺 Shā mián nà lì sì) สถานีหลักหก (朗六 Lǎng liù) เป็นต้น และเมื่อพิจารณาจากชื่อสถานีที่ใช้กลวิธีการแปลแบบผสม สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

3.1 การแปลผสมระหว่างการทับศัพท์ของคำที่มีการแปลจนเป็นที่รู้จักและยอมรับร่วมกับคำนามจำแนกประเภท จำนวน 4 สถานี เช่น สถานีโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช (普密蓬医院 Pǔmì péng yīyuàn) เป็นต้น

3.2 การแปลผสมระหว่างการทับศัพท์คำที่แปลยากหรือแปลความหมายแล้วไม่สามารถสื่อถึงชื่อสถานีได้ ร่วมกับการแปลคำนามจำแนกประเภท จำนวน 3 สถานี เช่น สถานีวัดเสมียนนารี (沙棉娜丽寺 Shā mián nà lì sì) เป็นต้น

3.3 การแปลผสมระหว่างการทับศัพท์ร่วมกับตัวเลข จำนวน 7 สถานี เช่น สถานีหลักหก (朗六 Lǎng liù) และสถานีจรัญฯ 13 (乍伦13巷 Zhà lún 13 xiàng) เป็นต้น

(4) กลวิธีการตั้งชื่อใหม่

กลวิธีการตั้งชื่อใหม่ มีความถี่ในการใช้ 3 สถานี คิดเป็นร้อยละ 2.27 ของทั้งหมด โดยชื่อที่ตั้งใหม่มักจะเป็นการตั้งชื่อให้มีความสอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพหรือประวัติความเป็นมาของสถานที่นั้น เช่น สถานีช้างเอราวัณ (三象神 Sān xiàng shén) สถานีสะพานตากสิน (郑王桥 Zhèng wáng qiáo) สถานีสะพานพระนั่งเกล้า (芙蓉桥 Fú róng qiáo)

จากผลการศึกษากลวิธีการแปลชื่อสถานีรถไฟระบบขนส่งทางราง ในแอปพลิเคชัน “รถไฟฟ้ามหานคร” ทั้ง 4 ระบบ สามารถสรุปได้ดังข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถี่ในการใช้กลวิธีการแปลแต่ละประเภท

ที่	กลวิธีการแปล	ความถี่การใช้	
		จำนวนชื่อ	ร้อยละ
1	การแปลแบบทับศัพท์	100	75.76
2	การแปลความหมาย	15	11.36
3	การแปลแบบผสม	14	10.61
4	การตั้งชื่อใหม่	3	2.27
รวม		132	100

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิธีการแปลชื่อสถานีรถไฟฟ้าระบบขนส่งทางรางจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนในแอปพลิเคชัน “รถไฟฟ้ามหานคร” จำนวน 132 สถานี พบกลวิธีการแปลเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ (1) การแปลแบบทับศัพท์ จำนวน 100 สถานี คิดเป็นร้อยละ 75.76 ของจำนวนสถานีทั้งหมด (2) การแปลแบบแปลความหมาย จำนวน 15 สถานี คิดเป็นร้อยละ 11.36 แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ 2.1) การแปลแบบเทียบเคียงความหมาย จำนวน 9 สถานี 2.2) การแปลความหมายแบบตรงตัว จำนวน 6 สถานี (3) การแปลแบบผสม จำนวน 14 สถานี คิดเป็นร้อยละ 10.61 สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ 3.1) การแปลผสมระหว่างการทับศัพท์ของคำที่มีการแปลจนเป็นที่รู้จักและยอมรับร่วมกับคำนามจำแนกประเภท จำนวน 4 สถานี 3.2) การแปลผสมระหว่างการทับศัพท์คำที่แปลยากหรือแปลความหมายแล้วไม่สามารถสื่อถึงชื่อสถานีได้ ร่วมกับการแปลคำนามจำแนกประเภท จำนวน 3 สถานี 3.3) การแปลผสมระหว่างการทับศัพท์ร่วมกับตัวเลข จำนวน 7 สถานี (4) การตั้งชื่อใหม่ จำนวน 3 สถานี คิดเป็นร้อยละ 2.27

โดยกลวิธีการแปลแบบทับศัพท์เป็นกลวิธีที่พบมากที่สุดสำหรับการแปลชื่อสถานีรถไฟฟ้าซึ่งเป็นการแปลชื่อสถานที่ยุคใหม่ เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายและสามารถรักษาสัญลักษณ์ทางเสียงของชื่อสถานีในภาษาต้นฉบับได้ โดยสามารถอภิปรายหลักการเลือกใช้กลวิธีการแปลตามประเภทดังต่อไปนี้

(1) กลวิธีการแปลแบบทับศัพท์

ปัจจัยหลักที่ทำให้กลวิธีการแปลแบบทับศัพท์มีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 75.76 ในการแปลชื่อสถานีรถไฟฟ้า คือ การทับศัพท์สามารถรักษาเสียงเดิมของชื่อสถานีในภาษาไทย ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้ที่ไม่คุ้นเคยกับภาษาไทยสามารถจดจำและออกเสียงชื่อสถานีได้ใกล้เคียงกับเสียงเดิมมากที่สุด เพื่อสะดวกในการสื่อสารซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญของการให้บริการในทางระบบขนส่งสาธารณะแก่นักท่องเที่ยวชาวจีน

โดยพบว่าผู้แปลเลือกพิจารณาใช้ข้อมูลชื่อของสถานที่ที่มีอยู่และใช้กันจนเป็นที่ยอมรับในการแปลชื่อสถานีก่อน เช่น สถานีสยาม (暹罗 Xiān luó) (Pei et al. 2018 : 18) สถานีรังสิต (兰实 Lán shí) เป็นต้น อย่างไรก็ตามเมื่อผู้แปลพบชื่อที่มีความยากลำบากต่อการแปลความหมาย หรือเมื่อแปลความหมายแล้วไม่สามารถสื่อถึงชื่อสถานีได้ชัดเจนในการสื่อสาร ผู้แปลจึงเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบทับศัพท์โดยให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดเสียงจากภาษาต้นฉบับไปยังภาษาฉบับแปลให้ใกล้เคียงที่สุดเพื่อให้การสื่อสาร

เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่าง สถานีเสนาณคม (社那尼空 Shè nā ní kōng) สถานีภาชีเจริญ (帕西乍伦 Pà xī zhà lún) และสถานีมักกะสัน (马卡萨 Mǎ kǎ sà) เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้ตัวอักษรจีนที่ไม่เป็นเอกภาพ สำหรับการแปลชื่อสถานีที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “บาง” ภายในแอปพลิเคชัน พบว่ามีการทับศัพท์คำว่า “บาง” ในภาษาไทยด้วยอักษรจีนหลายรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ตัวอักษร ได้แก่ “曼” (màn)、 “挽” (wǎn)、 “庞” (páng) และ “班” (bān) เช่น สถานีบางหว้า (曼瓦 Mǎn wǎ) สถานีบางซื่อ (挽赐 Wǎn cì) สถานีบางไผ่ (庞海 Páng hǎi) และ สถานีบางแค (班卡 Bān kǎ) โดยสามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของที่มาในแต่ละตัวอักษรที่ใช้สำหรับการทับศัพท์คำว่า “บาง” ได้ดังนี้

สถานีบางหว้า (曼瓦 Mǎn wǎ) แทนเสียงคำว่า “บาง” ด้วยตัวอักษรจีน “曼” (màn) มีความเป็นไปได้ว่าผู้แปลเลือกใช้ตัวอย่างการถ่ายเสียงตามภาษาจีนถิ่นใต้ ซึ่งใช้กันมาช้านานในคำบอกชื่อสถานที่ภาษาจีนในประเทศไทยอย่างคำว่า “曼谷” (Màn gǔ) ที่หมายถึง “บางกอก หรือกรุงเทพฯ” ซึ่งผู้แปลอาจทำการเชื่อมโยงโดยใช้คำว่า “曼” แทนเสียงคำว่า “บาง” ในคำว่า “บางหว้า”

สถานีบางซื่อ (挽赐 Wǎn cì) แทนเสียงคำว่า “บาง” ด้วยตัวอักษรจีน “挽” (wǎn) มีความเป็นไปได้ว่า ผู้แปลอาจจะอ้างอิงมาจาก ตัวอย่างคำแปลที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถืออย่าง พจนานุกรมไทย-จีน 《泰汉词典》ที่มีการแปลชื่ออำเภอที่ขึ้นต้นด้วย “บาง” ของประเทศไทย ตัวอย่างเช่น “บางระจัน” (挽拉曾 Wǎn lā zēng) “บางปะอิน” (挽巴因 Wǎn bā yīn) “บางกะปิ” (挽甲必 Wǎn jiǎ bì) (Xiao et al. 2009 : 810) จึงอาจวิเคราะห์ได้ว่า ผู้แปลทำการเชื่อมโยงโดยใช้คำว่า “挽” (wǎn) แทนคำว่า “บาง” ตามที่ปรากฏในแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

สถานีบางไผ่ (庞海 Páng hǎi) แทนเสียงคำว่า “บาง” ด้วยตัวอักษรจีน “庞” (páng) มีความเป็นไปได้ว่าผู้แปลอาจอิงการถอดเสียงภาษาไทยเป็นภาษาจีนจากตารางการถอดเสียงพยัญชนะและสระภาษาไทยเป็นภาษาจีนของ Pei Xiaorui (Pei et al. 2018 : 6-8) ที่ระบุว่าสระเสียง /-าง/ (aong) และ /-ง/ (ang) ในภาษาไทย ผสมกับเสียง ผ ภ พ เมื่อเทียบเป็นอักษรโรมัน เทียบได้กับเสียง ph/ b/ ph/ phr เมื่อผสมกับเสียง ph/ b/ ph/ phr (ผ ภ พ) เทียบเป็นอักษรจีนเสียง “庞” (páng) โดยคำว่า “บางไผ่” ภาษาอังกฤษเขียนว่า “Bang Phai” จึงเทียบเป็นไปได้ว่าผู้แปล ถอดเสียงชื่อสถานี “บางไผ่” จากอักษรภาษาอังกฤษ “Bang Phai” ทำให้เทียบเสียง “บาง” (Bang) กับตัวอักษร “庞” (páng) ดังกล่าว

สำหรับสถานีบางแค (班卡 Bān kǎ) แทนเสียงคำว่า “บาง” ด้วยตัวอักษรจีน “班” (bān) มีความเป็นไปได้ว่าผู้แปลไม่สามารถแยกเสียงสระและตัวสะกดที่คล้ายกัน ระหว่างเสียง /-าง/ และ /-ง/ ในภาษาไทยได้ จึงส่งผลให้เกิดการเลือกใช้ตัวอักษร “班” (bān) ที่เป็นเสียง “ān”

(2) กลวิธีการแปลแบบแปลความหมาย

โดยทั่วไปการแปลความหมาย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่ใช้ภาษาที่แตกต่างกันสามารถเข้าใจเนื้อหาและบริบทเดียวกันได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ดังนั้น ผู้แปลอาจเลือกใช้กลวิธีการแปลความหมายกับชื่อสถานที่ที่เมื่อแปลแล้ว มีความหมายที่สอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาจีน

จากข้อมูลผลการศึกษาพบว่า ชื่อที่ใช้กลวิธีการแปลความหมาย เป็นชื่อสถานที่ที่มีการใช้คำนามทั่วไปประกอบเป็นชื่อเฉพาะ ผู้แปลจึงเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงความหมาย โดยหากชื่อสถานที่ดังกล่าวมีการแปลและใช้ชื่อภาษาจีนที่แปลจนเป็นที่รู้จักและยอมรับแล้ว ผู้แปลจะนำคำแปลที่มีอยู่มาใช้กับชื่อสถานที่โดยตรง เช่น สถานีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (农业大学 Nóng yè dà xué) แต่หากชื่อสถานที่นั้น ๆ ไม่ได้มีคำแปลชื่อเป็นภาษาจีนอยู่ก่อน ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงความหมายเช่นเดียวกัน

แต่เป็นลักษณะการเลือกคำที่มีความหมายระดับเดียวกันมาเทียบเคียงความหมาย เช่น สถานีพิพิธภัณฑ์กองทัพอากาศ (空军博物馆 Kōngjūn bówùguǎn) โดยคำว่า “กองทัพอากาศ” หมายถึง “空军” และ “พิพิธภัณฑ์” หมายถึง “博物馆” ดังนั้นคำว่า “พิพิธภัณฑ์กองทัพอากาศ” ในภาษาไทยจึงมีความหมายเทียบเท่ากับ “空军博物馆” ในภาษาจีน ซึ่งการใช้วิธีการแปลแบบแปลความหมายนี้ช่วยให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจลักษณะทางกายภาพของชื่อสถานีนั่น ๆ ได้ง่าย

นอกจากนี้ยังพบการแปลความหมายอีกลักษณะควบคู่กับการแปลแบบเทียบเคียงความหมาย คือการแปลความหมายแบบตรงตัวอักษร เช่น สถานีสะพานควาย (水牛桥 Shuǐniú qiáo) สถานีสนามเป้า (打靶场 Dǎbǎ chǎng) ซึ่งเป็นการแปลที่เน้นการรักษาความหมายของคำหรือชื่อในภาษาไทยอย่างครบถ้วนตามต้นฉบับ แต่บางครั้งอาจจะไม่สามารถสื่อสารบริบททั้งหมดได้ อย่างไรก็ตามการแปลความหมายก็อาจมีข้อจำกัดในประเด็นที่ไม่สามารถถ่ายทอดเสียงจากภาษาต้นฉบับไปยังภาษาฉบับแปลได้

(3) กลวิธีการแปลแบบผสมระหว่างการทับศัพท์และความหมาย

การแปลความหมายมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้ที่ใช้ภาษาต่างกันสามารถเข้าใจเนื้อหาและบริบทเดียวกันได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน การแปลแบบผสมระหว่างการทับศัพท์และการแปลความหมาย เป็นอีกหนึ่งกลวิธีที่มีปัจจัยหลักที่ช่วยให้คำแปลภาษาจีนมีความแม่นยำและครอบคลุมทั้งเสียงและความหมาย โดยเมื่อพิจารณาจากชื่อสถานที่ใช้กลวิธีการแปลแบบผสม สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

3.1 การแปลผสมระหว่างการทับศัพท์ของคำที่มีการแปลจนเป็นที่รู้จักและยอมรับร่วมกับคำนามจำแนกประเภท ตัวอย่างเช่น สถานีโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช (普密蓬医院 Pǔ mì péng yīyuàn) โดยคำว่า “ภูมิพล” นิยมใช้การทับศัพท์เป็นภาษาจีนตรงกับคำว่า “普密蓬” ส่วนคำจำแนกประเภทอย่าง “โรงพยาบาล” เทียบเคียงความหมายกับคำศัพท์ภาษาจีนที่มีความหมายเดียวกันตรงกับคำว่า “医院” ดังนั้น “โรงพยาบาลภูมิพล” จึงแปลเป็นภาษาจีนว่า “普密蓬医院” ซึ่งเป็นการผสมกันระหว่างการแปลแบบทับศัพท์ของคำที่มีการใช้อย่างแพร่หลายและการแปลความหมายของคำนามจำแนกประเภท

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบความผิดพลาดในการแปลชื่อสถานที่จากกลวิธีการแปลดังกล่าว ที่ปรากฏความไม่สอดคล้องในความหมายของสถานีศูนย์ราชการนนทบุรี โดยคำว่า “นนทบุรี” ทับศัพท์เสียงภาษาจีนเทียบเคียงตัวอักษร “暖武里” (Nuǎn wǔ lǐ) ซึ่งเป็นการแปลทับเสียงที่ใช้และยอมรับกันโดยทั่วไป ส่วนคำว่า “ศูนย์ราชการ” เทียบเคียงกับคำศัพท์ภาษาจีนที่มีความหมายเดียวกันตรงกับคำว่า “市政中心” (shì zhèng zhōng xīn) ดังนั้น “ศูนย์ราชการนนทบุรี” เมื่อแปลเป็นภาษาจีนด้วยกลวิธีการแปลแบบผสม จะใช้คำว่า “暖武里市政中心” แต่ผู้แปลเลือกใช้คำว่า “暖武里市中心区” ที่มีความหมายในภาษาไทยว่า “เขตศูนย์กลางของจังหวัดนนทบุรี” การแปลดังกล่าวอาจสร้างความสับสนให้กับผู้รับสารในภาษาฉบับแปล เนื่องจากความหมายที่แตกต่างของภาษาไทย และภาษาจีน

3.2 การแปลผสมระหว่างการทับศัพท์คำที่แปลยากหรือแปลความหมายแล้วไม่สามารถสื่อถึงชื่อสถานที่ได้ ร่วมกับการแปลคำนามจำแนกประเภท ตัวอย่างเช่น สถานีวัดเสมียนนารี (沙棉娜丽寺 Shā mián nà lì sì) โดยคำว่า “เสมียนนารี” เมื่อทำการแปลเป็นภาษาจีนอาจไม่สามารถสื่อสารได้ ผู้แปลจึงใช้วิธีการทับศัพท์โดยเลือกใช้ตัวอักษรภาษาจีน “沙棉娜丽” และคำว่า “วัด” ผู้แปลเลือกวิธีการแปลแบบเทียบความหมาย ตรงกับคำว่า “寺” โดยยังคงรักษาความเชื่อมโยงของชื่อสถานที่ของภาษาต้นฉบับไว้ได้

3.3 การแปลผสมระหว่างการทับศัพท์ร่วมกับตัวเลข เป็นการนำตัวเลขอารบิกหรือตัวเลขภาษาจีนแปลร่วมกับชื่อสถานที่ที่มีตัวเลขหรือข้อมูลเพิ่มเติมเป็นส่วนหนึ่งของชื่อสถานที่ เช่น สถานีหลักหก (朗六 Lǎng liù) ผู้แปลใช้ตัวอักษรจีนคำว่า “朗” (lǎng) แทนเสียง “หลัก” ส่วนคำว่า “หก” แปลเป็นภาษาจีนตรงกับคำว่า “六” จึงแปลเป็นภาษาจีนว่า “朗六” และในส่วน สถานีจรัญฯ 13 คำว่า “จรัญฯ” ทับศัพท์โดยใช้อักษรจีน “乍伦” (Zhà lún) และตัวเลข 13 ซึ่งหมายถึง ซอย 13 ผู้แปลเลือกใช้เลขอารบิกเหมือนกับ

ภาษาต้นฉบับ และเพิ่มเติมการระบุตำแหน่งโดยใช้คำว่า “巷” (xiàng) ร่วมกับตัวเลขอารบิก เป็น “乍伦13巷” (Zhà lún 13 xiàng) สถานีจรัญฯ 13

การแปลแบบผสมระหว่างการใช้ศัพท์และการแปลความหมายทั้ง 3 ลักษณะ จะช่วยให้ผู้อ่านออกเสียง ได้ใกล้เคียงและเข้าใจลักษณะทางกายภาพของสถานที่ได้ในเวลาเดียวกัน

(4) กลวิธีการแปลแบบตั้งชื่อใหม่

การแปลแบบตั้งชื่อใหม่เป็นกระบวนการที่ต้องพิจารณาปัจจัยหลายประการ เพื่อให้ชื่อที่แปลมีความ สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพหรือประวัติความเป็นมาของสถานที่นั้น และสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และเข้าใจง่าย โดยเมื่อพิจารณาชื่อสถานที่ที่มีอยู่เพียง 3 รายชื่อพบว่า สถานีสะพานตากสิน ผู้แปลเลือกใช้คำว่า “郑王桥” (Zhèng wáng qiáo) อาจเป็นไปได้ว่าผู้แปลใช้ข้อมูลคำแปลเดิมที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย อย่าง “郑王庙” (Zhèng wáng miào) ซึ่งหมายถึง “วัดอรุณราชวราราม” ที่เคยอยู่ในเขตพื้นที่ พระราชวังเดิมของสมเด็จพระเจ้าตากสิน (สยามรัฐ ออนไลน์. 20 มิถุนายน : ออนไลน์) คำว่า “郑王” (Zhèng wáng) หมายถึง “พระเจ้าตากสิน” โดย “郑” (Zhèng) เป็นแซ่เดิมของพระเจ้าตากสิน ส่วน “王” (wáng) หมายถึง “กษัตริย์” และ “庙” (miào) หมายถึง “วัด” ดังนั้นการเลือกแปล ชื่อของสถานีสะพานตากสินว่า “郑王桥” (Zhèng wáng qiáo) อาจมาจากการเชื่อมโยงของชื่อที่มี อยู่แล้วและมีส่วนคล้ายอย่าง “郑王庙” (Zhèng wáng miào) เชื่อมโยงมาเป็นการตั้งชื่อใหม่ให้กับ สถานีสะพานตากสิน

สถานีช้างเอราวัณ เนื่องจาก “ช้างเอราวัณมีลักษณะเฉพาะทางกายภาพคือสามเศียร และเป็นพาหนะ ของพระอินทร์” (พิพิธภัณฑสถานช้างเอราวัณ. 2561 : ออนไลน์) โดยในเว็บไซต์ทางการของพิพิธภัณฑสถานช้างเอราวัณ ใช้คำแปลชื่อช้างเอราวัณว่า “三头神象” (Sān tóu shén xiàng) เพื่อบ่งบอกลักษณะเฉพาะ ทางกายภาพของช้างเอราวัณซึ่งมีสามเศียรและความสำคัญของช้างเอราวัณในฐานะเทพ แต่ผู้แปลชื่อสถานี ช้างเอราวัณเลือกใช้คำว่า “三象神” (Sān xiàng shén) โดยคำว่า “三象神” หมายถึง “เทพ ช้างสามเศียร” ถึงแม้ว่าการตั้งชื่อใหม่ในลักษณะดังกล่าวจะมีความเชื่อมโยงกับสถานที่ แต่หากผู้รับสารที่ไม่ ทราบประวัติความเป็นมาของช้างสามเศียร เมื่อมาอ่านชื่อสถานีในฉบับแปลภาษาจีน อาจทำให้เกิดความ เข้าใจผิดรวมถึงทำให้ความหมายเกิดความผิดเพี้ยนไปจากความหมายเดิม

สถานีสะพานพระนั่งเกล้า ผู้แปลเลือกใช้คำว่า “芙蓉桥” (Fú róng qiáo) ซึ่งคำว่า “芙蓉” (fú róng) หมายถึง “ดอกพุทตาน” และ “桥” (qiáo) หมายถึง “สะพาน” “芙蓉桥” (Fú róng qiáo) จึงมีความหมายว่า “สะพานดอกพุทตาน” สำหรับดอกพุทตานเป็นชื่อที่ คนสยามเรียกลวดลายดอกไม้ชนิดหนึ่งที่ปรากฏในงานศิลปกรรมไทย ดอกพุทตานมีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศจีน และได้หวน ลายดอกพุทตานที่พบในประเทศไทยมักเป็นลวดลายตกแต่งภาชนะ ซึ่งเป็นที่นิยมมากในรัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวันยก สุโขทัย, 2563 : ออนไลน์) จึง อาจสันนิษฐานได้ว่าการที่ผู้แปลเลือกใช้ “芙蓉桥” (Fú róng qiáo) กับสถานีสะพานพระนั่งเกล้า อาจต้องการสะท้อนถึงความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ระหว่างไทยและจีนในยุคสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ที่ทรงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการค้าและความสัมพันธ์กับประเทศจีน อีกทั้งดอกพุทตาน (芙蓉花) เป็นดอกไม้ที่มีความหมายมงคลในวัฒนธรรมจีน และสื่อถึงความมั่งคั่งและความรุ่งเรือง

จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในการเลือกใช้กลวิธีการแปลและลักษณะที่แตกต่างของชื่อ สถานที่ที่แปลในแต่ละกลวิธี การเลือกใช้กลวิธีการแปลที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับความสำคัญของจุดมุ่งหมาย ไม่ว่าจะ

เป็นการทับศัพท์ การแปลความหมาย การแปลแบบผสมระหว่างการทับศัพท์และการแปลความหมาย หรือแม้กระทั่งการตั้งชื่อใหม่ การเลือกวิธีการแปลที่เหมาะสมจะช่วยให้ข้อความที่ต้องการสื่อสารส่งถึงปลายทางได้อย่างชัดเจนและสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์

ผลการศึกษากลวิธีในการแปลชื่อสถานียานไฟฟ้า สามารถเป็นแนวทางสำหรับการแปลชื่อสถานี หรือชื่อเฉพาะที่เกิดขึ้นในยุคใหม่จากภาษาไทยเป็นภาษาจีนต่อภาคการท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหน่วยงานราชการที่ต้องการแปลชื่อเฉพาะเกี่ยวกับสถานที่ต่อไป

(2) ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

สำรวจข้อมูลชื่อสถานีจากแหล่งที่มีการแปลชื่อเป็นภาษาอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความหลากหลายและแก้ไขข้อจำกัดในการศึกษาการแปลชื่อสถานียานไฟฟ้าเฉพาะระบบขนส่งทางรางในกรุงเทพฯ และปริมณฑล

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร นุ่มทอง. (2554) ตำรา การแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (25 สิงหาคม 2566) “รายงานสถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี 2566” กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. [online] สืบค้นจาก : <https://www.mots.go.th/news/category/707> (27 สิงหาคม 2566)
- ก่อกศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ. (2553) หลักการแปลไทย – จีน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จีนสยาม.
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระพุทธศาสนา. (2561). “ตำนานและคติความเชื่อเกี่ยวกับพระอินทร์และช้างเอราวัณผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนา” พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระพุทธศาสนา. [online] สืบค้นจาก : <https://www.erawanmuseum.com/history/> (21 สิงหาคม 2566)
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก สุโขทัย. (2563). “พุดตาน ดอกไม้เทศแห่งกรุงรัตนโกสินทร์” พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก สุโขทัย. [online] สืบค้นจาก : <https://finearts.go.th/sawakhavoranayokmuseum/view/39675-> (15 มิถุนายน 2567)
- เพ็ญพรรณ ชัยธีระสุเวท และมณีนุชา ศรีหิรัญ. (กันยายน- ตุลาคม 2562) “ชื่อสถานที่ท่องเที่ยวลำปาง : กลวิธีและข้อผิดพลาดที่พบในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน” วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 39 (5) หน้า 22-41.
- ภูเทพ ประภากร. (มกราคม-เมษายน 2565) “การศึกษาการแปลชื่อสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่สามบุรี (ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี) เป็นภาษาจีน” วารสารอักษรศาสตร์และไทยศึกษา. 44 (1) หน้า 64-78.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. ฉะเชิงเทรา : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- สุพรรณิ ปันมณี. (2546) การแปลขั้นสูง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพรรณิ ไช้ดอนทอง และ จิราพร เนตรสมบัติผล. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562) “กลวิธีในการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวภาษาไทยในภาษาจีน: กรณีศึกษาหนังสือ 《畅游泰国》 Guide To Thailand” วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร. 14 (2) หน้า 342-358.
- สยามรัฐออนไลน์. 20 มิถุนายน 2563 “ประวัติศาสตร์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชชาวมอญ และพระป้ายสถิตดวงพระวิญญูญาณสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” สยามรัฐออนไลน์. [online] สืบค้นจาก : <https://siamrath.co.th/n/164093> (27 สิงหาคม 2566)

อภิญา จอมพิจิตร. (มกราคม- มิถุนายน 2566) “การศึกษาทวิวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวไทยเป็นภาษาจีน” วารสารจีนวิทยา. 17 (1) หน้า 57-80.

Newmark, Peter. (1988) **A textbook of translation 《翻译教程》**. Shanghai : Shanghai Foreign Language Education Press.

Pei,X., Bo, W., Jin, Y., & Xiong, R. (2018). **TAI-HANYU YINYIGUIFANYANJIU**. Guangzhou : World Publishing Corporation Guangdong Branch.

Xiao, S., Qin, S., Lin, M., Yun, B., Qin, B., Yao, Y., Li, J., Fang, Y., Cai, Y., Yun, D., Liu, R., Weng, L., Huang, J., Lin, X., Chen, L., Du, K., Chen, H., Li, Q., Lan, R., Fu, S., & Gao, S. (2009). **THAI – CHINESE DICTIONARY 《泰汉词典》**. Beijing : The Commercial Press.

Author (1) Information (第一作者信息)

	Name and Surname (姓名) : PRAPATSORN NIKORNSAEW
	Highest Education (最高学历) : Master of Literature (Linguistics and Applied Linguistics), East China Normal University, P.R. China
	University or Agency (任职院校或单位) : School of Creative Educational Management, Panyapiwat Institute of Management
	Field of Expertise (专业领域) : Chinese Language
	Address (地址) : 85/1 Moo.2 Chaengwattana Road, Bang-Talad, Pakkred, Nonthaburi 11120, Thailand

Author (2) Information (第二作者信息)

	Name and Surname (姓名) : KANOKPORN NUMTONG
	Highest Education (最高学历) : Doctor of Philosophy in Classical Chinese Literature, Nanjing University, P.R. China
	University or Agency (任职院校或单位) : Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kaset- sart University
	Field of Expertise (专业领域) : – Chinese Language – Chinese Literature – Chinese-Thai Translation
	Address (地址) : 50 Phahon Yothin Road – Chatuchak, Bangkok, Bangkok Metropoli- tan Area, Thailand